

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ידיעות מחלקות בשפחה חרופה

(ע"ב א') אמר עולא: למאן דאמר אשם ודאי לא בעיא ידיעה בתחילה, בעל חמש בעילות בשפחה חרופה (בשוגג, ונודע לו בין כל אחת ואחת), אינו חייב אלא אחת¹.

מתקיף לה רב המנונא: אלא מעתה, בעל וחזר ובעל, והפריש קרבן, ואמר המתינו לי (מלהקריבו) עד שאבעול, הכי נמי דאינו חייב אלא אחת?!

אמר ליה: מעשה דלאחר הפרשה קאמרת! מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא. וכו'.

כי אתא רבין אמר: הכל מודים בשפחה חרופה, והכל מודים בשפחה חרופה, ומחלוקת בשפחה חרופה.

הכל מודים בשפחה חרופה, דאינו חייב אלא אחת (למאן דלא בעי ידיעה בתחילה), כדעולא. והכל מודים בשפחה חרופה, דחייב על כל אחת ואחת, כרב המנונא (כגון בביאה שלאחר הפרשה). ומחלוקת בשפחה חרופה, למאן דאמר אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה, מחלוקת דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש.

שיטות הראשונים

ידיעה בין ביאה לביאה בשפחה חרופה האם מחלקת: דעת הרמב"ם שאשם בעי ידיעה בתחילה². ואעפ"כ פסק שידיעות שבין ביאה לביאה בשפחה חרופה, אינן מחלקות³. וצ"ב.

גדרי שגגה לחיוב חטאת

(ע"ב ב') **איתמר**, נתכוין להגביה את התלוש, וחתך את המחובר (כגון נפל סכין לערוגת ירק, והתכוון להגביהו, וחתך ירק), פטור (שכתוב בחטאת⁴ "אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ", ודורשים פרט למתעסק בדבר אחר ועשה דבר זה. ושוגג נקרא רק **כשהתכוון** למעשה, אלא שסבר שהוא מותר).

(התכוין) לחתוך את התלוש, וחתך את המחובר -

(1) רבא אמר: פטור; דהא לא נתכוון לחתיכה (=חיתוך) דאיסורא (ולכן נחשב מתעסק).

(2) אביי אמר: חייב (חטאת, שנחשב שוגג); דהא קמיכוין לחתיכה בעלמא (ופטור רק כשלא התכוון למעשה חיתוך כלל).

1. אבל למאן דבעי ידיעה בתחלה באשם ודאי, **חשיב הוא לחלק לאשמות**, כהבאת כפרה המחלקת לעושה מזיד, וצריך להביא על כל אחת ואחת, אליבא דר' יוחנן דאמר לעיל באוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו בשתי ידיעות שמביא חטאת על כל אחת ואחת, דחשיבא ליה חילוק ידיעה כאילו הביא קרבן בין ידיעה לידיעה.

2. "כל המתיב אשם ודאי - צריך שיודע לו חטאו תחלה ואחר כך יקריב אשמו. אבל אם הקריבו קדם שיודע לו, ונודע לו אחר שהקריב - אינו עולה לו." רמב"ם (הל' שגגות ט, י).

3. "הבא על השפחה ביאות הרבה - אינו חייב אלא אשם אחד. כיצד? הבא על השפחה ביאות הרבה בזדון, או שבא עליה בשגגה **ונודע** לו וחזר ובא עליה בשגגה **ונודע** לו, אפלו מאה פעמים במאה העלמות - מקריב אשם אחד, ומתכפר לו על הכל, על הזדונות שבה ועל השגגות." רמב"ם (הל' שגגות טה).

4. ויקרא ד, כג: "או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה..."

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

(ע"ג א') **איתמר**, נתכוון לזרוק שתיים (שתי אמות ברשות הרבים בשבת), וזרק ארבע -

(4) רבא אמר: פטור; דלא קמיכוין לזריקה דארבע (והריהו מתעסק, שנתכוון למעשה היתר).

(2) אביי אמר: חייב; דהא קמיכוין לזריקה בעלמא (למעשה זריקה).

כסבור (שנמצא בתוך) רשות היחיד (וזרק בה חפץ ד' אמות), ונמצאת רשות הרבים -

(4) רבא אמר: פטור; דהא לא מיכוין לזריקה דאיסורא (והריהו מתעסק).

(2) אביי אמר: חייב; דהא קא מיכוין לזריקה בעלמא (התכוון למעשה זריקה, ונחשב שוגג).

שיטות הראשונים

התכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר: פסק הרמב"ם כרבא, וכתב (הל' שגגות ז,יא): "המתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחבר - אף על פי שנתכוון לחתיקה, הואיל ולא עשה מחשבתו, פטור מן החטאת, שזה כמתעסק, ולא אסרה תורה אלא מלאכת מחשבת, כמו שבארנו כמה פעמים".⁵

התכוין לחתוך מחובר, וחתך מחובר אחר: לפי רש"י, רבא פוטר כשהתכוון לחתוך תלוש זה, וחתך מחובר אחר. אבל לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר, חייב גם לרבא. וכן נראה ברמב"ם כדבריו. **ורבינו תם** סובר שבשבת אם לא עשה מה שהתכוין, פטור לדברי הכל; משום שלא נעשתה מחשבתו (ולפי זה אפילו התכוין ללקוט תאנה זו וליקט אחרת). ואינה מלאכת מחשבת. ומחלוקת אביי ורבא היא כשהתכוון לחתוך תלוש שהוא מחובר, וחתך מה שהיה מתכוין, אלא שלא היה יודע שהוא מחובר. שפעל באותו חפץ.

המתעסק בחלבים ועריות: מבואר בכריתות (י"ט ב'), בשם שמואל, המתעסק בחלבים ועריות, חייב, שכן נהנה. ורק בשבת פטור, דמלאכת מחשבת אסרה תורה. וכן פסק הרמב"ם (שגגות ב,ז).

5. הל' שבת א,ח-ט; הל' שגגות ב,ז.

6. שכתב (הל' שגגות ז,יא): "המתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחבר... פטור מן החטאת", כי לרבינו תם הוה ליה למימר "ונמצא מחובר", ומלשון הרמב"ם משמע שלא טעה במציאות. וראה מפרשי הרמב"ם שנחלקו בהבנת דבריו.